

Martin Fendrych

## Zatykač na Putina

### *Ордер на арешт путіна*

*Міжнародний кримінальний суд (МКС) видав ордер на арешт президента росії володимира путіна та уповноваженої кремля з прав дитини марії львовової-беловової. На думку автора, російський лідер найближчим часом не опиниться на лаві підсудних у Гаазі, можливо, він там ніколи не з'явиться, але страшна мітка на ньому залишиться і це нагадуватиме західним країнам, що вони не повинні відмовлятися від підтримки України. Ключовою частиною ордера на арешт, вважає автор, "я бачу той, який стосується викрадення дітей, їх незаконної депортації".*

<https://nazory.aktualne.cz/komentare/zatykac-na-putina/r~016faac6c59111edba5b0cc47ab5f1>  
22/

Mezinárodní trestní soud (ICC, The International Criminal Court) v Haagu vydal zatykač na ruského prezidenta Vladimira Putina a na zmocněnkyni Kremlu pro práva dětí Mariji Lvovovou-Bělovovou. Putin je obviněn z odpovědnosti za válečné zločiny na Ukrajině včetně nezákonné deportace dětí.

Ukrajina Rusko viní z toho, že jeho síly spáchaly během invaze na její území desítky tisíc možných válečných zločinů. Důkazy jsou průběžně sbírány a evidovány jak ukrajinskými, tak mezinárodními bezpečnostními silami. Zatykač ICC se tedy jeví jako logické vyústění.

Velká událost, nebo žádná událost? Z pohledu mezinárodního práva jde o velkou událost. Stíhání prezidenta světové velmoci je naprosto neobvyklé, i když v dohledné době nepovede k jeho zatčení. Význam má i pro naši domácí scénu. Dezinformátoři a lidé nepochopitelně fandící Rusku často opakují, že Putin a jeho síly nic nespáchali, nikdo je nežaluje, Ukrajině se nedá věřit. Mezinárodní trestní soud v Haagu je těžko zpochybnitelná instituce. Jeho zatykač má samozřejmě váhu.

Na druhou stranu však ICC vede stíhání za válečné zločiny v těch zemích, jejichž soudní systémy jsou slabé na to, aby stíhání samy vykonávaly. Ukrajinské soudy své vlastní řízení vedou, do konce srpna 2022 obvinil ukrajinský generální prokurátor z válečných zločinců 135 podezřelých. Zatykač ICC tak znamená jasnou podporu těchto kroků.

Rusko však neuznává jurisdikci ICC, odstoupilo od smlouvy nazvané Římský statut, na

jejímž základě soud vznikl a kterou zatím podepsalo 123 států z celkem 193 členských zemí OSN. Ukrajina smlouvu sice podepsala, zatím ji ovšem neratifikovala.

Putin je obviněn z válečných zločinů, z porušování pravidel, podle nichž má být vedena válka. Stanovují je smlouvy Ženevské úmluvy i další mezinárodní zákony a dohody. Vojáci nesmí záměrně útočit na civilisty, ale ani na infrastrukturu, která je životně důležitá pro jejich přežití. To se na Ukrajině děje téměř denně. Zakázány jsou zbraně, jež způsobují velké utrpení, protipěchotní miny, chemické a biologické zbraně atd. Za války je nutné starat se o nemocné a raněné, vojáci mají svá práva, stejně jako váleční zajatci. Znásilnění, mučení, vraždy, masové pronásledování atd. jsou pak chápány jako "zločiny proti lidskosti" nebo "genocida". Podle mnoha zpráv z Ukrajiny a podle očitých i jiných svědectví se i toto vše na okupovaném území odehrává.

Jaká je pravděpodobnost, že by Putin či Lvovová-Bělovová stanuli na lavici obžalovaných v Haagu? Malá, nikoli však nulová. ICC je závislý na spolupráci vlád při zatýkání jednotlivců, ale je více než jasné, že Rusko spolupracovat nebude. Žalobce ICC Karim Khan ovšem připomněl, jak málo pravděpodobné svého času bylo, že se před soudem objeví srbský lídr Slobodan Milošević, a přece skončil v Haagu za válečné zločiny spáchané v Chorvatsku, Bosně a Kosovu. "Ti, kteří mají pocit, že ve dne můžete spáchat zločin a v noci dobře spát, by se možná měli podívat do historie," doplnil Khan pro BBC.

Člověk potřebuje být člověkem, aby věděl, jak hrozné jsou únosy dětí

Zatykač ICC může mít význam i pro část Rusů, byť dnes asi velmi malou. Za soudem v Haagu stojí 123 zemí a jeho součástí nejsou Spojené státy. Rusové neustále opakují, že se jejich armáda na Ukrajině žádných válečných zločinů nedopouští. Najednou se ovšem objeví drsné rozhodnutí mezinárodně uznávané instituce.

Zatykač navíc omezuje možnost Putina, jednoho z prezidentů zemí G20, cestovat do zahraničí. Do některých států kvůli sankcím již dnes cestovat nesmí, nyní mu však navíc hrozí zatčení.

Zatykač funguje i opačně. Pokud od pátku 17. března, kdy byl vydán, bude nějaký západní lídr, třeba Emmanuel Macron či Olaf Scholz chtít telefonovat s Putinem, bude si volat s mužem, který se řadí k postavám jako Dominic Ongwen. To je bývalý dětský voják v Ugandě, který byl jako velitel usvědčen ze znásilnění, vražd a únosů dětí a odsouzen k 25 letům vězení. Bude si volat s někým, jako je súdánský diktátor Omar Bašír. Budou to telefonní hovory s člověkem, který patří před mezinárodní trestní soud.

Má to však i opačný dopad. Zatykač může komplikovat rozhovory o míru, pokud by k nim mělo dojít. Opět platí, že budou vedeny s člověkem, který může být považován za válečného zločince.

Jako klíčovou část zatykače vidím tu, jež se týká únosů dětí, jejich nezákonné deportace. Prezident Zelenskij napsal na síti Telegram, že "bez rozkazu nejvyššího vůdce teroristického státu by takovou zločinnou operaci nebylo možné provést". Pokračoval: "Oddělování dětí od rodin, odebírání jakékoli možnosti kontaktovat své příbuzné, ukrývání dětí na ruském území - to vše je evidentně ruská státní politika, státní rozhodnutí, státní zlo... jsem vděčný týmu Karima Khana za zásadovost a ochotu postavit před soud ty, kteří jsou vinni."

Únosy dětí, jež na Ukrajině Rusové provádějí ve velkém, představují vedle mučení a znásilňování jeden z nejděsivějších a neohavnějších momentů putinovské agrese na Ukrajině. Převýchova ukradených ukrajinských dětí v Rusku, jejich přidělování do rodin, to už samo o

sobě dělá z Rusů barbary. Žalobce Khan řekl BBC: "S dětmi nelze zacházet jako s válečnou kořistí, nelze je deportovat... Pro tento typ zločinu nepotřebujete být právníkem, člověk potřebuje být člověkem, aby věděl, jak je hrozný." Naprostý souhlas.

Zatykač na Putina je důležitý. Jistě, ruský vůdce se na lavici obžalovaných hned tak neobjeví, možná se tam neobjeví nikdy, ale ten strašný punc mu zůstane. A západním zemím bude připomínat, že nesmějí polevit v podpoře bité Ukrajiny.